PRIMORSKA DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO ENOTNIH SINDIKATOV ZA SLOVENSKO PRIMORJE IN TRST

Leto 2., štev. 21 - Cena 4 lire

TRST, četrtek 9. Maj 1946.

Uredništvo in uprava: via Imbriani št. 5
Telefon 93-710 — Rokopisi se ne vračajo

Podle špekulacije reakcije povzročajo brez poselnost in izkoriščajo bedo našega delavstva, da bi ga pregnali v tujino.

Delavci!

Ne dopuščajmo da nas prodajo na »mednarodnem tržišču ljudi«. Zato organizirano in z medsebojno pomočjo preprečujmo vse zle namene.

Budni in strnjeni ostanemo!

Prinašamo govor tov. Marina, ki ga je imel ob priliki proslave Prvega maja na trgu Unità, pred 200.000 glavo množico delovnega ljudstva.

Na ta za vse delavce sveta slovesen dan, pozdravlja Pokrajinski odbor Enotnih sindikatov delavce in ljudstvo vse Julijske Krajine. Naši Enotni sindikati, ki so vezani na slavna borbena izročila podtalnih organizacij, izražajo ta dan pohvalo tržaškim in primorskim delavcem za njihovo borbo proti nacifašizmu in kasneje proti reakciji. Lani ste imeli na dan prvega maja orožje v rokah in ste se skupaj s slavnimi partizani tov. Tita borili po mestnih ulicah, da bi uničili poslednji odpor nacistov. Nato ste odložili orožje in se z navdušenjem priborjene zmage posvetili obnovi naših čudovitih industrij. Pri tem ste bili pripravljeni na nadaljna žrtvovanja, da bi mestu vrnili razcvet in gospodarsko blagostanje.

Toda žal se je moral ves obnovitveni zagon zaradi ukrepov anglo-ameriške vojaške sile, ki je prevzela zaupno upravo nad mestom in nad delom dežele, zaustaviti. Doba od 12. junija 1945. do danes je bila polna političnih dogodkov. Morali ste se trdovratno boriti v obrambo demokratičnih pridobitev, ki so nas stale toliko žrtev v borbi proti reakciji, ki nas hoče za vsako ceno privesti v prilike najbolj tragične dobe v zgodovini naše pokrajine, to je v pretekla leta 1919-1920.

Julijski sindikati podpirajo reakcijo in skušajo razbiti enotnost delovnih množic, skušajo razdvojiti Italijane od Slovanov, mestne delavce od poljskih. Zahtevajo podporo anglo-ameriške vojaške uprave, da bi nam razpustili naše tovarniške odbore, da bi namesto njih ustvarili lažne notranje komisije. Te bi imele edino nalogo odvrniti pozornost delavcev od poslanstva, ki jim ga je zaupala svetovna sindikalna organizacija, to je pridobitev proizvajalnih sredstev, iztrebljnje ostankov fašizma in ustvaritev ljudskih oblasti. Hoteli bi tudi, kot je bil storil to že fašizem, razbiti slovansko-italijansko bratstvo.

Toda mi danes izjavljamo, da se bomo tem poskusom uprli z vsemi svojimi močmi. Izjavljamo, da reakciji ne bodo uspele njene namere, ker bomo budni, strnjeni in disciplinirani.

Domači kokardisti, ki so se do včeraj skrivali v guardia civica, v organizaciji Todt, v Mas, v Brigate Nere, včerajšnji in današnji fašisti, ki vlečejo za seboj mladino, ki ni storila ničesar, da bi rešila Italijo od fašistične sramote in nemškega okupatorja, ti ljudje, ki so si nadeli krinko demokratov, bi storili mnogo bolje, če bi mislili na to, kako bi vsaj delno popravili škodo, ki jo je povzročila nacifašistična mržnja proti našemu mirnemu kraškemu ljudstvu. Namesto da kričijo Italija, Italija, bi se raje podali v Komen, Štanjel, Rihenberk in v mnoga druga razdejana naselja in vasi pomagat našim bratom kmetom obnavljat njihove porušene hiše. Res je danes zelo lahko kričati in klicati na vojno. Todo kje so bili tedaj ti gospodje, ko se je bilo treba dejansko boriti in tvegati nemške vislice? Če tako ljubijo Italijo, naj gredo v Milan branit Delavsko zbornico in sedeže demokratičnih strank, ki jih stalno ogroža in pustoši drhal fašističnih ostankov. Ta drhal je enaka tistim, ki razbijajo dvojezične napisne table in pustošijo prostore naših ljudskih organizacij.

Iskreni demokrati, ki nezavedno delajo v prid reakcije in neofašizmu, naj že končno spregledajo.

Jutri bodo naši delavci navzoči pri paradi zavezniških čet. Gotovi smo, da bodo anglo-ameriški vojaki zadovoljni, ko bodo videli, kako jim ploskajo žuljave delavske roke, saj so tudi oni delavci. Mislimo, da jim bodo aplavzi delavcev bolj prijetni kakor ploskanje »segnorin« in tistih, ki niso bili kot mi ob njihovi strani v hudih bojih proti zatiralcem. Čeprav ugotavljamo, da ZVU danes podpira ravno tiste sile, proti katerim se je zavezniška vojska borila in žrtvovala stotisoče anglo-ameriških vojakov, da bi jih dokončno uničila.

Živel prvi maj, praznik delavcev vsega sveta!

Živeli Enotni sindikati, hrabri branilci dmokracije!

Prvomajska proslava v Trstu

Nad 200.000 glava množica je izpričala svojo kulturno in politično premoč nad pobesnelo reakcijo

Poslava prvega maja je za nami, a bo zaradi svojega množičnega obeležja in veličastnosti ostala pri vseh udeleženih vse življenje v neizbrisnem spominu. Nad 200.000 glava množica primorskega, istrskega, in tržaškega ljudstva pa je s svojim disciplniranim nastopom izpričala izredno narodno predanost in bratstvo med italijanskimi in slovenskimi delovnimi množicami, politično zrelost in kulturno premoč nad šovinistično reakcijo.

Vse prireditve prvomajskih proslav so odlično uspele in prikazale v začetnih obrisih vso silo množičnega kulturnega razmaha, ki pospešuje in izpopolnjuje stvaritelisko silo, v kapitalistični družbi namenoma zanemarjane in neizhoriščene sveže, življensko močne sposobnosti delovnega ljudstva na kulturnem polju. V našem ljudstvu je še ogromno neizrabljenih in doslej premalo cenjenih moči, katere se bodo lahko najlaže in najhitreje razvile v ljudski demokraciji.

Nepregledne množice so se zbrale na trgu Unità

Na predvečer prvega maja je bila bakljada. Iz štirih strani so v vzornem redu in disciplinranosti prikorakale tržaške množice na trg Garibaldi. Ognjene reka so se pomikale po tržaških ulicah in simbolizirale gorečnost delovnega ljudstva za bratstvo in enotnost. Pri vseh je bilo opaziti praznično razpoloženje. Z godbami in zastavami se je ljudstvo zbralo na trgu Garibaldi, kjer sta spregovorila tov. Laurenti v italijanščini, a tov. Vojmir v slovenščini. Oba govornika sta bila prekinjena večkrat z aplavzom manifestantov. Po končanih govorih pa je ljudstvo še nekaj časa manifestiralo na trgu in prepevalo ter vzklikalo, nakar se je razšlo na svoje domove, deloma pa v gledališče Fenice, kjer se je vršila kulturna prireditev.

Prvega maja se je Trst prebudil že v zgodnjih jutranjih urah. Po vseh mestnih in okoliških krajih se je trumoma zbralo ljudstvo. Tudi garibaldinci in partizani so korakali na zbirališča. Manifestanti so nosili zastave, spremljale so jih godbe, a tudi mesto samo je bilo okrašeno z zastavami.

Na trgu Unità, se je zbrala ogromna, nad 200.000 glava množica, kateri je so spregovorili tov. Jaksetich, tov. Regent in tov. Marino. Vsi govorniki so povdarili važnost prvega maja, praznika delovnega ljudstva in osvoboditve Trsta. Izrazili so željo in voljo delovnega ljudstva, da se izvede združitev vseh slojev, ki so prežeti z demokratskim duhom in željo dokončnega uničenja fašizma, ki skuša ponovno kaliti mir in varnost. V imenu Pokrajinskega odbora Enotnih sindikatov je spregovoril tov. Marino, katerega govor v celoti prinašamo na uvodnem mestu.

Pogled na zbrano množico je bil nepopisen. Trg je bil nabito poln. Množica nad katero se je vilo nebroj zastav, je bila razigrana godbe so igrale priljubljene pesmi, a tudi množica sama je prepevala in vzklikala.

Popoldne pa so v zgodnjih urah pričeli odhajati Tržačani in ostalo ljudstvo proti stadionu Sv. Sobota, da bi prisostvovali nastopu fizkulturnikov. Stadion je bil premajhen in ni mogel sprejeti vseh. Zato smo videli po okoli stoječih zidovih, drevju in celo daleč na okrog množice, ki niso mogle na stadion. Tudi za telovdace in telovadkinje je bilo mesto za nastopanje premajhno in so morali nastopati po dvakrat. Vse.

Poslava prvega maja je za nami, a bo zaradi svojega množičnega obeležja in veličastnosti ostala pri vseh udeleženih vse življenje v neizbrisnem spominu. Nad 200.000 glava množica primorskega, istrskega, in tržaškega ljudstva pa je s svojim disciplniranim nastopom izpričala izredno narodno predanost in bratstvo med italijanskimi in slovenskimi delovnimi množicami, politično zrelost in kulturno premoč nad šovinistično reakcijo.

Vse prireditve prvomajskih proslav so odlično uspele in prikazale v začetnih obrisih vso silo množičnega kulturnega razmaha, ki pospešuje in izpopolnjuje stvaritelisko silo, v kapitalistični družbi namenoma zanemarjane in neizhoriščene sveže, ga je sodelovalo nad 9000 fizkulturnikov. Trst ni mogel dostojnejše proslaviti 1. maja. Množični nastop zagorele, čvrste, zdrave in borbene delovne mladine je bil dokaz, pravilnega razumevanja za množično vzgojo. Tudi fizkultura postaja last našega ljudstva, postaja množična, postaja to, kar je njen pravi namen, izraz stremljenja za lepoto in telesno, kakor tudi duševno izgrajevanje bodočih naraščajev. Ta nastop je bil manifestacija naprednega in složnega dela. Bil je najlepši in istočasno spontani doprinos naše mladine k proslavi 1. maja. Videli smo tisto mladino, na katero je lahko vsakdo ponosen, ker lahko zaupamo, da se bodo iz take mladine skovali najodločnejsi borci za demokratična načela in bodoče naloge.

Spored se je končal z množičnim pevskim koncertom. Najprej je nastopilo nekaj sto italijanskih pevcev, nato pa so sledili slovenski mešani pevski zbori. Ta pevski koncert je vse navzoče zelo navdušil. Moč skupnosti je pri tem nastopu prišla izrazito do veljave.

Navdušenje ljudstva je bilo tako neugnano, da je celo motilo nastopajočo mladino, katera je na dan te proslave verjetno prvikrat nastopala, vsekakor pa prvič pred tolikim občinstvom. Temu cvetu naše mladine moramo biti vsekakor zelo hvaležni za njem tako odličnj doprinos k prvomajski proslavi.

Ogabno ponašanje in izzivanje reakcije

Dočim smo opazili pri demomkratičnih množicah izredno politično zrelost in disciplniranost, moramo na drugi stran pribiti, da se je tržaška, šovinistična reakcija obnašala jako nezrelo, prostaško in ogabno Zato lahko razumeno prezir našega ljudstva, preprostega in delovnega ljudstva, do takih razgrajačev in pretepačev, katerih vsa kultura je v pljuvanju in ubijanju. Vsakemu, še tako pristranskemu opazovalcu, mora biti po zadnjih dogodkih vse jasno.

Na novo porajajoči se fašizem je očiten. Iste metode, slična sredstva, ki kažijo razpoloženje demokratičnih množic, nam niso tuja. Poznamo jih že 25 let, ker smo jih okusili na lastni koži. Toda ravno žaradi tega, ker fašistične metode poznamo iz praktičnega življenja, si jih nikdar več ne želimo. Odločno se bomo borili proti vsem ostankom fašizma in ne bomo prej odnehali, dokler ne bodo odstranjene vse nevarnosti, dokler ne bodo obmolknili vsi lažni preroki.

25 let so zatirali naš jezik, pljuvali na nas, oboroženi in z zakonom zaščitene kreature so nas pretepale z »manganeli«, nas z ricinusovim oljem in strelnim orožjem pobijali, zažigali naše vasi, pošiljali v internacijo, nas gospodarsko uničevali i. t. d., a nismo klonili. Veliki zavezniki so vodili borbo proti fašizmu samo tekom zadnje vojne, mi jo vodimo od njegovega nastanka in jo moramo na žalost še vedno voditi.

Zavedamo se, da je naša stvar pravična, zato smo tudi prepričani, da bomo zmagali Za dosego te nase zmage pa se ne bomo nikdar strašili nobenih žrtev, ker čutimo odgovornost pred človestvom in zgodovino.

„Glas zaveznikov" in delavski interesi

»Glas zaveznikov« od 30. aprila je prinesel na prvi strani lepo sliko, ki predstavlja podpisovanje mezdnega dogovora med zastopniki Fordovih tovarn in predstavniki Zveze avtomobilskih delavcev. Komentar, ki pojasnuje sliko, pa je nekako izven in teži k kritiki tekmovanja uveljavljenga v demokratičnih dželah, češ, da je to priganjaštvo. Radi bi vprašali tega gospoda, kaj misli o pogojih dela v Trstu, kjer ni »priganjaškega« dela in se delavci odpuščajo v ogromnih množicah in tavajo po mestu brez zaslužka in v bedi. Ta gospod vsekakor še nikoli ni stopil v stik s kakim delavcem, kajti če bi se potrudil stopiti s svojega visokega stolička na nizki tlak trpljenja naših delavcev, ne bi tako napisal: zvedel bi namreč neposredno od delavcev, da vsi težijo za udarniškim (a ne priganjaškim) delom ker jim to delo zagotavlja kruh in obstoj medtem ko »svoboda«, ki smo jo še preveč deležni pri nas, povzroča le bedo in navadno podlo in nizko trgovanje z nezaposleno delovno silo za prekooceanske dežele.

Gospoda komentatorja iz Glasa zaveznikov uradnega organa A. I. S. a bi mogli tudi opozoriti na taktnost mednarodnih odnosov; svetovali bi malo manj žolčnosti in mnogo več razumevanja za njihovo notranje življenje. Kar se tiče lugslavije, je tam udarniško delo splošno ljudsko geslo, ki dviga dželo iz ruševin s tako naglico, da se lahko skrijejo marsikatere dežele s »svobodo in blaginjo«. Ali ni čudno, da ta organ primerja te dežele s »hitlerjevskim« metodami, ali mar zato, da bi jih označil kot neprijatljske? Vsaj tako zveni.

Zelo nepreviden komentar ali vendar značilen. Bilo bi zanimivo vedeti, če ga ni napisal sotrudnik in somišljenik prof. Barage...

ZAKAJ SO V ITALIJI?

Zahtevamo da se naši pregnanci vrnejo!

Italijanski imperializem in fašizem sta povzročila v naših krajih mnogo zla. Tega je toliko, da bo preteklo še mnogo časa, predno se bodo popravile krivice, katerih škodo v mnogih slučajih sploh ni možno oceniti z nobenimi merili vrednotenja in jih tudi ne bo mogoče nikdar nadoknaditi. Kljub vsemu temu pa so naši nasprotniki, reakcija in na novo ustajajoči fašizem, brezprimerno zlobni in predrzni, da si še vedno upajo kvariti splošno svetovno razpoloženje in varnost.

Tj do skrajnosti šovinistično razploženi imperialisti, so bili izučeni in priučeni v najbolj zavratnih in podlih načinih socialnega in raznarodovalnega postopanja za časa fašistične stralovlade in še pred tem v dobi predfašističnega italijanskega imperializma. Ves njihov bes in sadizem so morali občutiti vsi tisti, ki so se morali iz naše pokrajine umakniti in napraviti prostor za importirance iz Italije, kajti italijanski imperializem je hotel italijanizirati našo pokrajino in s tem popačiti narodnostno obeležje tega ozemlja. Zato so premeščali domačine, slovenske, hrvaške narodnosti in celo nezaželjene tržaške Italijane iz naše pokrajine v italijansko kraljevino. Premestili so jih večinoma na jug in na otoke, kot tujerodce, ljudi z drugimi tradiciami in običaji, da ne omenjamo jezik. V Italiji so te doseljence vedno smatrali za tujce in jih seveda tudi zapostavljali.

Vse naše izgnance so pošiljali v nezdrave klimatične prilike, v kraje, v katerih se nikakor niso mogli vživeti, kjer so stalno trpeli zaradi prezira in krivic kot tujci.

Odbor za državne in javne nameščence se je doslej zaman obračal do anglo-ameriške vojaške uprave za pomoč pri ureditvi tega vprašanja, da bi se olajšal povratek tem izgnancem v rodne kraje. Vsi tozadevni poskusi so bili zaman in brez uspeha, a anglo-ameriška vojaška uprava je celo prepovedala uporabiti radio in pozvati po Italiji raztresene izgnance, ki si želijo vrniti, naj javijo svoja imena odboru.

Čudno je, da ovirajo Italijanom iz starih provinc povratek v domovino in bi se na ta način lahko izmenjali s Primorci v Italiji.

Še vedno so na mestih obče uprave uradniki iz Italije, ki jih je k nam importiral fašizem in ki še danes odločajo o prošnjah in pritožbah izgnanih in odpuščenih Primorcev

Zakaj se vsega tega še ne uredi? Zakaj ni vpošteval predlog odbora odpuščenih državnih in javnih nameščencev, ki je predlagal, naj se izvrši preiskava, ki bi dognala posledice fašistične politike v uradih obče uprave?

Neumorni odbor odpuščenih državnih in javnih nameščencev je poslal anglo-ameriški vojaški upravi in predsedstvu ministrskega sveta v Rim vlogo, v kateri zahtevajo takojšnjo odstranitev vseh ovir za povratek izgnancev. Omenjeni odbor zahteva nadalje od anglo-ameriške vojaške uprave, da mu dovoli uporabo radio Trsta za poziv po Italiji raztresenim Primorcem, da se če se hočejo vrniti domov, pismeno javijo odboru. Zahteva nadalje tudi preiskavo v uradih obče uprave, da bi izvedeli imena vseh tistih nameščencev, ki bi si želeli vrniti v stare italijanske province.

Nadalje zahtevajo v isti vlogi draginjsko doklado za stare avstrijske upokojence in priznanje pravic odpuščenim nameščencem puljskega arzenala, ki so bili po letu 1918., po italijanskem režimu, odpuščeni.

Vloga zahteva ustanovitev posebne komisije, ki naj bi sprejemala in raziskala pritožbe glede omenjenih vprašanj in pospešila njih rešitev pri dotičnih uradih

Poleg drugih je vlogo podpisala tudi Pokrajinska zveza Enotnih sindikatov, ki razume težnje našega delovnega ljudstva brezobzirno prizadetega od italijanskega imperializma.

Tudi tukajšnji reakciji in imperialistično nastrojenim Italijanom ni pogodu, da bi se zgoraj omenjena zadeva pravično rešila, kajti na ta način bi slabili lastne postojanke. Zato se na vse načine otepajo vsake pametne rešitve v tem oziru. Nasprotno pa nas čudi zadržanje anglo-ameriške uprave, ki bi morala vsekakor pokazati več razumevanja za pravilno rešitev tega vprašanja.

1. maj v Beogradu

Beograjsko časopisje, ki je 2. t. m. prvič izšlo po prvem maju, objavlja podrobne opise prvomajskih proslav v Beogradu ter vrsto fotografij, ki kažejo prireditve na tej svečani poslavi. V svojem komentarju o proslavah list »Politika« pravi med drugim:

»Vsi narodi ljudskih republik Jugoslavije z Beogradom na čelu so zelo svečano proslavili Vsedržavni praznik prvega maja. Proslavili so prvič v popolni svobodi prvi maj z ogromno manifestacijo sile ter predanosti jugoslovanskih narodov napram maršalu in državi.

Delavci na polju obnove dežele, njeno nadaljno izgradnjo, ustvarjalci srečnejše bodočnosti narodov, so manifestirali svojo odločnost in voljo, da bodo nadaljevali obnovitveno delo s povečanim delovnim poletom.«

»Politika« nadalje poudarja, da je bil najbolj ganljiv prizor, ko so prišli delegati Slovenije. Ko se je povorka ustavila, je zastopnik Trsta Degan pričel vzklikati Titu, katerega armada je prinesla Trstu osvoboditev, Istra objema ljudstvo in deželo, vkateri hočejo Istriani živeti Začuli so se vzkliki »Trst je naš in Istra je naša, kot so naše oči!«

Desettisoči so tako pozdravili delegate iz Slovenije. List »Glas« naglaša, da je bila prvomajska proslava edinstvena revija dela in uspehov v obnovi dežele. Povorka 100.000 ljudi je pozdravljala voditelja jugoslovanskih narodov maršala Tita.

Svobodoljubni Beograd, ki je vedno v svoji zgodovini vstal iz ruševin ves prenovljen, poln poleta ,lepši in močnejši kot je bil poprej, je pokazal izredno revijo ustvarjalnega poleta za obnovo in izgradnjo dežele, ki je pognal tako močne korenine v javnem in socialnem življenju vse Jugoslavije.«

Dovolj je provokacij!

Delavstvo je odločeno samo zatreti vsa izzivanja

Z ozirom na dogodke, ki so se pripetili prvega maja v Trstu in so vse graje vredni, so tržaški delavci F. M. S. A.-e naslovili na ZVU protestno pismo, katerega tekst priobčamo kakor sledi spodaj:

Zavezniški vojaški upravi
TRST

Tekom prvega maja, praznika delavcev, ki je tu v Trstu obenem obletnica osvoboditve, so se pripetili zločinski dogodki. Vse to je bilo delo fašističnih band in proti temu ZVU ni povzela nobenih potrebnih ukrepov.

Pretepanje in psovanje naših žena, naših otrok in naših partizanov, povzročena od teh organiziranih kriminalcev in sicer v današnjih dneh v polni svobodi, je več kot nezaslišano; o vsem tem bi se lahko prepričali, ker so tu dejanski dokazi.

Delavci upajo, da bo zavezniška vojaška uprava intervenirala, da se slični dogodki ne ponovijo, kajti delavci se ne bodo več pustili izzivati od teh janičarskih fašistov.

Delavci ugotavljajo, da poslednjikrat izpodbujajo ZVU, da podvzame potrebne mere za očuvanje pravic in varnosti našega ljudstva. V nasprotnem slučaju bomo mi, delavci, znali sami zadostiti pravici in ZVU bo morala za to prevzeti vso odgovornost.

Razen tega protestirajo delavci proti sporočilu, ki ga je izdala NNU in ki je bilo objavljeno v »Giornale Alleato« dne 3. t. m. Nanašalo se je na manifestacije prvega maja ter se v njem namiguje, da so bili manifestantje iz okolice in iz cone B. Pri tem se popolnoma prezre tržaške delavce. Ker je tako poročilo ponarejeno in potvarja resnico, zahtevajo delavci preklic tega v istem časopisu.

Slede podpisi delavcev.

Kaj dela v Trstu ekspozitura italijanskega ministrstva zunanjih zadev?

V samem Trstu je bilo za 31. marca čez 20000 nezaposlenih delavcev, medtem ko jih je bilo v Trstu, Tržiču in Miljah do istega dne 23.222. Vsi ti delavci so enake žrtve kot ostali dosledni demokrati, ki jih pretepa policija, napada reakcionarna sodrga, jim pljuje zastave ter naziva »s'ciavi« ali »prodanci«.

Izvor tega stanja se nahaja v odločni volji protiljudskih elementov in institucij, ki hočejo uničiti Trst in zlomiti voljo njegovega ljudstva do pravice svobodnega življenja.

Kako postopajo policaji in kako sodijo našemu ljudstvu ni treba poudariti, kajti marsikdo od nas je to poizkusil na lastni koži ali pa je to poizkusil vsaj njegov najbližji rojak. Ravno tako kot je bilo fašistično in nacistično preganjanje, tako široko je sedaj preganjanje v novi dobi našega trpljenja. To preganjanje je zajelo vse naše ljudstvo, le da je sedaj izvajano tudi na gospodarskem polju, kar se ni dogajalo pod fašisti tako očitno in v taki obliki, ker so oni nasprotno, zaposlili vsako delovno silo, da bi si podaljšali dan svoje propasti s tem, da bi jim delavci s svojim delom zvišali vojni potencial. Takrat je bila vojna in naši delavci so bojkotirali proizvodjno, ter tudi na ta način prispevali k zmagi vseh zaveznikov. Danes pa, ko bi morala ta zmaga pomeniti tudi obnovo in polni razmah dela, nastopajo vse gospodarske vodilne reakcioanrne sile s svojim bojkotom in ovirajo težnje delavstva. Včeraj so proizvajali delodajalci in bojkotirali delavci, da bi uničili fašizem, danes bajkotirajo delodajalci in zahtevajo delo delavci, da bi preprečili povratek fašizma.

Toda delavci so zmagali včeraj in bodo tudi sedaj.

Ukrepi ,ki jih izvaja ZVU v soglasnosti z delodajalskimi težnjami, imajo namen povzročiti lakoto med delavstvom zato, da bi se zlomila njegova enotnost in moč. Obenem služijo ti ukrepi tudi industriji.

Če bomo izgubili naše strokovne kadre, nam ne bo mogla pomagati naša industrija, ki je obenem tudi močno poškodovana. Današnja gospodarska politika uradnih krogov teži k temu, bodisi z uničevanjem kadrov, kakor tudi z bojkotom pri obnovi. Na eni strani je naša obveza vztrajati na tem, da zahtevamo obnovo, a na drugi da si ohranimo za vsako ceno naše strokovne delovne moči, naše kadre. Naša prva in največja dolžnost je posvetiti vso pažnjo našemu brezposelnemu delavstvu, mu prožiti vso mogočo pomoč v tem tako težkem času preizkušenj zanje in v tako usodnem trenutku za vso bodočnost naše industrije. Če jim uspe razbiti in rastresti po svetu naše strokovne kadre, bodo obenem tudi uspeli neovirano manevrirati z njimi.

Kaj mislijo napraviti z našimi kadri je jasno razvidno iz lista »IL MARE«, gospodarskega informativnega tednika, ki izhaja v Trstu in ki si je izdal legitimacijo s tem, da demokratične delavske množice Trsta naziva »Slavo-komunisti«. Pa tudi vsebina lista kaže, da je to organ, ki zastopa delodajalske interese. Ta list je torej odprl v svoji številki od 28. aprila t. l. »rubriko emigrantov«, v kateri ima namen »poučiti svoje čitatelje«. Način, kako misli »pomagati z nasveti« svojim čitateljem, je razviden dalje, ko piše:

»NAŠ LIST BO PAZLJIVO ZASLEDOVAL IZSELJENIŠKO TRŽIŠČE. SE BO STAVIL V ZVEZO Z VSEMI NADREJENIMI ORGANI IN BO PODPIRAL CIGALCE PRI VSEH PROCEDURAH V ZVEZI Z IZSELJEVANJEM«.

Dalje list obvešča, kakšno je stanje z izseljevanjem v Francijo in v Venecuelo. Glede Francije, pravi list, še ni vse urejeno, medtem ko je boljše stanje za izseljevanje v Venecuelo. Kdor se želi izseliti, naj se obrne na italijansko zunanje ministrstvo ali na poslanstvo Venecuele, oba v Rimu. List dodaja, da je pripravljen pomagati v vsakem pogledu vsem interesantom, ki se želijo izseliti v Venecuelo ter da bo celo on poskrbel za odpošiljanje vseh dokumentov na omenjena mesta.

V svoji številki od 2. maja t. l. in v isti rubriki obvešča, da je odprto naseljevanje predvsem Italijanov in Nemcev v Argentinijo, Nato daje neka obvestila glede Francije, a končno precej obširno glede Cile.a.

Polje je torej široko in italijanski delavci lahko gredo po vsem svetu — samo doma ni mogoče ostati, ker tu ni nobene bodočnosti.

Predvsem nas zanima, kaj misli o tem anglo-ameriška vojaška uprava. Pripominjamo tu le to, da se tako trgovanje z delovno silo upira našemu čutu dostojanstva kajti mi smo se borili in se, na našo nesrečo, moramo boriti še nadalje, da bi živeli in delali na naši zemlji za našo skupno bodočnost in blagostanje, za dviganje naše industrije, tudi če komu to ni všeč. Mi se ne damo prodajati na mednarodnem tržišču ljudi mi smo svobodni ljudje, ne pa sužnji.

Razen tega, kot zmagovalci v vojni, nočemo biti vključeni v vrste tistih narodov, ki so po svoji nesreči in nespametu zaslužili usodo novih sužnjev. Zakaj torej ZVU ne podvzame kakšnega ukrepa ki bi preprečil vključeneje našega delavstva v italijansko administracijo in pod italijansko zunanje ministrstvo? Ali naj verujemo tudi pri tem slučaju, da je pri nas neka zaupna vojaška uprava, ki bi morala biti nepristrasnka, če dovoli, da italijansko zunanje ministrstvo organizira potom tukajšnjih svojih raznih ekspozitur izvoz našega delavstva tudi brez obzira na to, da nočemo biti smatrani kot »blago za izvoz«, pri katerem mešetarijo razni mani ali bolj nepošteni ljudje ali organizacije.

Zanimivo je pa tudi dejstvo, da je Argentinija odprla vrata predvsem Italijanom in Nemcem, V kolikor nam je znano, je ta dežela med najnlodnejšimi tli za fišistične in nacistične ideje ter imajo verjetno Argentinski vodje gospodarstva znani po svoji podpori obenem osnim državam, posebne simpatije za fašiste in naciste. Te elemente jim radi odstopamo a kdor je »slavo« ali »komunista« kot pravi »IL MARE«, in to smo mi, raje ostanemo doma in gradimo na naših tleh za naše dobro in našo bodočnost. Njim pa radi prepuščamo razne zvonke nazive »pravičnosti«, ko skušajo na argentinskih tleh spet spraviti skup pokojno nemško-italijansko os. O tem pa naj se zanima kdor se peča s političnimi vprašanji nas zadeva predvsem usoda našega delavstva in njegovi interesi.

Povdarjamo, da ima ta izseljeniška kampanja ozke vezi z množičnim odpuščanjem delavstva, ki se ravno sedaj izvaja pri nas, kakor tudi s splošno gospodarsko politiko na našem področju. Zato pozivamo vse naše delavstvo, naj se organizira naj vztraja, naj se ne da speljati na limanice od trgovcev in mešetarjev z delavskimi življenji, marveč naj se bolj povežejo med seboj kmetje in delavci, naj si tudi materialno pomagajo. Še posebej se tu obračamo na naše srečnejše brate v coni B ter na naše kmete, ki se morajo zavedati, da moramo za vsako ceno braniti naš Trst in njegovo industrijo v osebi težko izpostavljenih industrijskih delavcev ki jih skušajo prodati samo zato, ker so dosledni borci za iste ideale, pa nimajo ničesar drugega kot pridne roke polnih žuljev in pošteno srce.

Branimo naše delavce — zaščitimo našo industrijo!

Stavkovno gibanje

Manifestacija študentov v Egiptu

Na študentovskih manifestacijah, ki so se pričele 1. maja zjutraj v Alexandriji, zaradi vesti, da britanci nočejo izpraznti Egipta, sta ubita dva člana egiptovske policije, 17 drugih pa ranjenih. Ranjeno je bilo tudi veliko število študentov.

Egiptovska vlada je izdala včeraj zvečer uradno poročilo o manifestaciji študentov Alexandrije. Poročilo zlasti poudarja, da so se incidenti pričeli včeraj zaradi poročil tiska, da so Britanci zahtevali zasedbo nekaterih točk na egiptovskem ozemlju.

Študentje so napovedali stavko in se zabarikadirali v poslopju pravne in folozofske fakultete.

Iranu so ustanovili svoj svobodni sindikat mesto bivšega delodajalskega sindikata, kot poroča Ass. Press. Kot represalije groze lastniki z zaporo tovaren, v katerih dela 30.000 delavcev.

o

30. maja bo pričelo stavkati 72.000 rudarjev v Združenih severno ameriških državah, če do takrat ne bo prišlo do kolektivne pogodbe. O tem je obvestil predsednik sindikata rudarjv Lewis ministrstvo za delo. Pogajanja se bodo pričela 10. maja.

Kongres tiskarskih delavcev v Jugoslaviji

Kongres sindikata delevcev in nameščencev tiskarske industrije Jugoslavije je ob zaključku svojega zasedanja sprejel resolucijo, ki pravi med drugim:

»V interesu miru in varnosti kongres zahteva pravico za Trst, s tem, da se Trst in Julijska Krajina priključita Jugoslaviji. Kongres se priključuje splošni želji za izročitev Ante Paveliča in drugih zločincev, ki so v raznih taboriščih ali v svobodi v tujini, tako da bi bili sojeni skupno z Dražo Mihajlovičem, Rupnikom in drugimi vojnimi zločinci; ki so v rokah oblasti, ter dobili zasluženo kazen.

»Kongres nadalje ugotavlja, da je odstranitev Francovega režima v Španiji nujen predpogoj za zagotovitev miru in varnosti v svetu ter da se pridružuje zahtevi vsega svetovnega proletarjata, ki je izražena v pozivu sindikalne federacije.«

Problemi naših uradnikov

Zakaj odpuščajo uradnike, ko morajo ostali delati obvezno nadure?

Pričeli so z odpuščanjem uradnikov v večjih indutrijskih podjetjih. Istočasno pa morajo ostali uradniki **obvezno** delati nadure, da bi nadoknadili in celo presegli delo odpuščenih uradnikov. To nas sili na pomislek, da odpuščanje ni sledilo zaradi pomanjkanja dela, marveč da je to načrtno večanje brezposelnosti in s tem tudi načrtno izseljevanje naših delovnih moči. Obenem pa povzroča to tudi slabljenje našega gospodarstva, posebno z izgledi na bodočnost.

Moramo priznati, da uradniki niso tako razredno zavedni in da zaradi tega tudi nasedajo raznim sentimentalnim nacionalističnim parolam, ali prepričani smo, da so večnoma žrtve svojih delodajalcev ravno zaradi premajhne odpornosti in razredne nezrelosti. Ni naš namen analizirati v tem članku, zakaj je to tako, ugotoviti hočemo le par neizogibnih dejstev, ki nujno sledijo zadržanju delodajalcev do uradnikov in do problemov dela sploh.

Razen dejstev, ki smo jih omenili v drugem članku v današnji številki, z ozirom na izseljevanje našega delavstva, preti ta usoda tudi našim uradnikom. Kot je razvidno iz mešetarskega lista za izseljevanje delovnih moči »IL MARE«, se uradniki lahko izselijo v Venecuelo in Čile, verjetno pa tudi v Argentino. Nekateri mladi uradniki morda mislijo posebno kar je sentimentalno-avanturistično nastrojenih, da bodo dosegli nekje daleč bogastvo in blagostanje. Vsak bi se pa lahko prepričal (kar nikomur ne želimo), da se taki čudeži ne dogajajo preveč pogosto. Največkrat sledi le obup v tuji deželi, brez svojcev, brez ljudi, ki bi imeli razen golih interesov tudi srce, a prav lahko je, da se prvo navdušenje konča s tragedijo.

Sedaj morda uradnikom neposredno ne grozi tako velika nevarnost množičnega odpuščanja, ker morajo velika podjetja likvidirati vse svoje delovanje prej, kot mislijo uničiti svoja industrijska podjetja. Vendar pa mora odpuščanje uradnikov slediti brezpogojno, čim ni več proizvodnje. Kaj bo nato z našimi uradniki?

Delavec se kolikor toliko laže prilagodi tudi drugi vrsti fizičnega dela, medtem ko je to mnogim uradnikom nemogoče. Težko se uradnik loti fizičnega dela, a kaj naj počne, če uradniških mest ni?

Zato je potrebno, da se uradniki že zdaj organizirajo in ščitijo svojo industrijo od razpadanja, ker pomeni to razpadanje tudi za njih izgubo vsake eksistenčne možnosti.

Uradniki bi morali zahtevati obratovanje vseh tovarn in njihovo obnovo ter preprečiti vsako izseljevanje delovnih moči, kakor tudi množično odpuščanje delavstva. Zmanjšanje delavskega kadra povzroča obenem tudi zmanjšanje uradniškega osebja. Kakšna bodočnost jih čaka, je lahko razvidno že iz statistike brezposelnih uradnikov v marcu (sedaj je večje), kadar smo imeli v Trstu, Tržiču in Miljah čez 5000 brezposelnih uradnikov. To so kronični brezposlenci, ki se posebno težko zaposlijo in bo ta usoda preganjala tudi vse ostale nove brezposelne uradnike.

Torej tudi uradniki imajo potrebo borbe, razredne borbe, skupaj s tovariši delavci za svoje pravice, ki se sestojijo predvsem v zahtevah za obnovo in polno obratovanje vseh industrijskih podjetij. Važno pa je, da stopijo uradniki v mogočne vrste delavskih organizacij, ki so že močne in izkušene ter se morajo skupaj z njimi boriti za skupno dobro. Uradnik, ki je tudi delavec svoje vrste, se ne sme izneveriti večini delovnih moči oz. fizičnih delavcev, kajti to se vedno bridko maščuje.

Strnjeni v eno organizacijo, v mogočno delavsko organizacijo, se morajo boriti skupaj delavci in uradniki za svoj obstanek in za predpogoj tega obstanka, obnovo in proizvodnjo na domačih tleh, nikakor se pa ne smejo dati izvažati v tujino.

Poziv poštenim uradnikom in delavcem

Vsem delavcem, ki delate v potu svojega obraza in uradnikom, ki se umno trudite za svoj vsakdanji kruh ter v korist podjetja za katerega delate, pošiljamo ta poziv, da bi razmišljali o njem.

Vas uradnike ne moremo smatrati kot reakcionarje, kajti tudi vi delate in živite od dela, od tistega zaslužka, ki je tako neusmiljeno majhen za vaše potrebe ter od postopkov »trgovcev z delovno silo«, kar so v resnici vaši in naši reakcionarni gospodarji. Vendar vam lahko rečemo, da ste nezavedni brez slabih namenov in da ste žrtve svojih delodajalcev.

Ko so bili fašisti izgubili bitko, so se vprašali, zakaj so se borili proti delavcem in ustvarili tisti fašizem, ki je prinesel s seboj rušenje in bedo. Zato tudi vi vprašajte svojo vest, ali ni bolj pošteno boriti se proti tistemu kapitalizmu, ki skuša razdeliti delavce v nasprotne skupine, v sloje, da bi jih laže zasužnjil.

Navajamo en primer: če se pojavijo med vami paraziti, ki bi vam hoteli sesati kri in ne skušate napraviti ničesar proti njihovi škodljivi akciji, vas to lahko stane življenje.

Na isti način je potrebno uporabiti vse mere za osvoboditev od brezčutnih delodajalskih izžemalcev, ki skušajo škoditi svojim delavcem.

Zato vas pozivamo, da se združite z nami! Opustimo vse narodnostne in politične predsodke, borimo se le za večje blagostanje delovnega ljudstva, ki naj proizvaja za blagor človeštva. Če pa treba kdaj doseči gotove upravičene cilje, sprejmimo tudi politično borbo, saj je ta tesno povezana z gospodarstvom. V tej borbi sprejmimo vsak poziv ali izzivanje reakcije ter jo pobijajmo z vsemi sredstvi.

Bodite prepričani, da nam delodajalec ne bo dal nikoli ničesar brez borbe. Vsako stotinko si moramo sami priboriti.

Združimo se in borimo se!

Kdo je „izvedenec" Ribi?

Od nekga delavca pri tvrdki Ribi & co. smo prejeli podpisan dopis, ki ga spodaj priobčujemo:

»Ribi je svoje delavce ves čas mojega službovanja pri njem stalno in brezobzirno izkoriščal. Bil je v sporazumu s sindikati, ki so delali tako, kakor je on hotel. Naše plače niso bile nikoli niti zadostne, niti na tisti višini kot pri drugih sličnih podjetjih. Na naše zahteve za povišanje plač, sta nam gospodar kakor tudi sindikat vedno negativno odgovorila. Tudi čezurnega dela nam ni nikoli izplačal, čeprav je bilo številno.

Ribi je bil, odkar ga poznam, stalno vpisan v fašistično stranko. Dasiravno je obogatel na račun žuljev in na račun prebivalstva Slovenskega Primorja, je vedno in povsod kazal simpatije do fašizma in ga tudi dejansko podpiral. Ko sem za časa komisije v aprilu izobesil nad skladiščem v Trstu slovensko in italijansko zastavo z zvezdo je odločno protestiral proti temu in zahteval, naj ju takoj zopet snamem. Ker sem se temu protivil, je zagrozil, da bo poklical policijo, da me aretira.

Ta človek je odšel sedaj v Pariz, da bi tamkaj zastopal svoje interese, da bi rešil svoje nepravične milijone in da bi mu bilo še nadalje omogočeno izkoriščati naše delavstvo, kot je to delal pod fašizmom.

Kot primer naj navedem, da moramo razvažati po mestu z ročnimi vozički vedno preobremenjeni, včasih tudi do 6 qu naenkrat. Če se pritožimo, nam takoj zagroze z odpustom. Pri drugih sličnih podjetjih opravljajo isto delo z motoriziranimi vozili.«

Sledi podpis

Lastnik tvrdke Ribi & co. nam je dobro poznan. Njegovo sodelovanje s fašizmom datira po točnih podatkih že od 1932. leta. Vendar je bil pri vsem svojem delu jako previden, ker se ni hotel eksponirati in k čemur ga je morda silila še kako druga okolnost. Bil pa je neposredno povezan s fašističnimi hijerarhi in jim služil kot gospodarski ekspert za Goriško.

Sedaj, ko so nastale nove prilike, se je kaj hitro prelevil in se z največjo lahkoto preusmeril v »odličnega« demokrata. Take demokrate pa dovolj dobro poznamo in poznamo njih utrip srca. Bogatenje na račun delovnega ljudstva jim je šport od katerega se ne morejo odtrgati. Glavno jim je lagodno življenje, dočim jim prav nič ni mar, pod kakšnimi pogoji dela in živi delovno ljudstvo.

Zgoraj opisani gospod, predsednik Partita d'azione v Gorici, je kot »zaslužni« socialni borec za pravice delovnega ljudstva odšel v Pariz kot ekspert! Odšel je, ker mora zagovarjati interese kapitalistov; paziti in skrbeti mora na licu mesta, da ne bi prišlo Slovensko Primorje s Trstom v sklop demokratične, ljudske republike Jugoslavije, kajti tam bi bili interesi delovnega ljudstva v najizdatnejši meri zaščiteni.

To pa se po mnenju reakcionarno šovinistične gospode pod nobenim pogojem ne sme dogoditi, zato so izbrali Ribija, ki bo znal braniti podle nakane, česar se je dobro naučil za časa fašizma.

8. maj 1945.

Konec vojne v Evropi

Eno leto je minilo odkar je nacifašistična Nemčija kapitulirala. Na nekaterih krajih so sicer poedine edinice nemške vojske, razbitine tiste vojske, ki je bila strah in trepet Evrope, v svojem obupu nudila odpor. Vendar se lahko reče, da pomeni 8. maj 1945. konec vojne v Evropi.

Narodi so se rešili grozot in se oddahnili. Učakali so nestrpno pričakovani in toliko zaželjeni dan. Verovali so, da bo nastopila ureditev in mir, kakršna so oznanjali za čase vojne Veliki zavezniki.

Pošteni sloji vseh narodov, vse množice delovnega ljudstva so močno čutile potrebo po novi, pravičnejši in solidnejši ureditvi družbe. Edino s pravičnejšo ureditvijo bomo lahko v najizdatnejši meri mirni in zadovoljni. V prilikah, ki bodo upoštevale potrebe najširših delovnih slojev, bomo lahko ustvarili pogoje za splošno blagostanje, bratsko sožitje in svetovno varnost, za dolgotrajni mir!

Vsi potrebujemo mir in to iskreni mir brez zadnjih, skritih in egoističnih namenov. Pri naših naporih, da to dosežemo, pa nas še vedno ovira svetovna reakcija, katere koristi se bijejo s koristmi najširših množic. Svetovna reakcija je vedno simpatizirala in imela tesne zveze z nacifašizmom, ki je nastal in uspeval z njeno pomočjo in v njeno korist.

Nasprotnik tega zla je demokracija. V njej so vsi napredni narodi našli in iz nje črpali svoje sile v borbi proti nacifašizmu in nazadnjaštvu. Demokratičnih pravic ni nihče daroval! Svobodoljubni narodi so si jih z orožjem v rokah priborili. In tudi v bodočnosti bo sila demokratičnih množic pomenila za vse svobodoljubne narode sigurnost in varnost pred vsemi nakanami svetovne reakcije, ki mora podleči in bo podlegla!

Zahvala telovadcem in telovadkinjam

Prvi telovadni zlet je za nami. Da je tako dobro uspel, sta poleg vsi telovadci, vaditelji in vzgojitelji. Eden je prispeval več, drugi manj, vsak po svoji sposobnosti, po svoji moči in požrtvovalnosti.

Občudovali smo telovadce in telovadke, ki se niso ustrašili nobenega napora, da bi prispevali s svojim sodelovanjem k prodornemu uspehu tega zleta. Občudovali smo vaditelje in učitelje, ki so požrtvovalno skrbeli za svoje skupine pionirjev, pionirk, mladincev in mladink.

Težko nam je bilo, ko Vam nismo mogli nuditi nobenih ugodnosti; zahtevali pa smo veliko od Vas. Niste se ustrašili truda in drugih nevšečnosti, dali ste vse, da je zlet uspel.

Zato Vam Zveza društev za telesno vzgojo za Primorje in Trst izreka največje priznanje in iskreno zahvalo.

23 junija

Fizkulturni zlet v Beogradu

Dne 23. junija 1946 bodo vse federalne edinice Jugoslavije priredile velike fizkulturne zlete. Največji tak zlet pa bo v Beogradu, kamor bodo vse federalne edinice poslale močna zastopstva s posebnimi točkami. Vsa mladina Jugoslavije se navdušeno pripravlja za ta svoj praznik.

Proglas strokovnih zvez Jugoslavije

Glavni odbor enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Jugoslavije je izdal 27. aprila v zvezi s prvomajskim tekmovanjem proglas vsem delavcem in nameščencem Jugoslavije.

Proglas poudarja, da bo delovno ljudstvo v znaku prvih velikih organiziranih zmag v delu za obnovo dežele. Delovni razred je odgovoril pozivu maršala Tita, da naj bo to leto leto največjega navdušenja in največjih zmag pri obnovi dežele.

Delovno ljudstvo Jugoslavije — nadaljuje proglas — se zaveda, da brez ogromnih naporov, brez žrtev in samozatajevanja ni in ne more biti boljše bodočnosti. Nešteti posamezni in kolektivni uspehi kažejo, da rodi trdo delo delovnega razreda velikanske sadove.

Vsej industriji se je posrečilo po zaslugi naporov delovnega razreda med prvomajskim tekmovanjem dvigniti delavnost in produkcijo.

Prostovoljno delo je velik doprinos k obnovi dežele. V vseh mestih in posrajinah Jugoslavije je dalo delovno ljudstvo tisoče prostovoljnih delovnih dni. Milijoni dinarjev, ki so bili prištedeni s prostovoljnim delom delovnega ljudstva, doprinašajo k dobrobiti domovine, v prvi vrsti pa k dobrobiti delovnega ljudstva samega in predstavljajo materialne temelje za zboljšanj njihovega položaja.

Organizirani delovni razred Jugoslavije bo še nadalje delal na okrepitvi mednarodne enotnosti in solidarnosti delovnega razreda, ki je jamstvo za mir in varnost na svetu.

Proglas zaključuje s pozivom delavcem vseh dežel sveta, naj v imenu pravice in interesov miru in varnosti podpirajo zahteve jugoslovanskih narodov, naj se Trst in JK pridružita Jugoslaviji.

Poročila iz cone B

S prvomajskim tekmovanjem in udarniškim delom obnavljajo

Uspehi Enotnih sindikatov

Idrija

Rudarji so že v mesecu februarju in marcu stalno dvigali proizvodnji in sicer od 0.50 ton na dan do 0,70 ton dnevno. Rudarji so napravili 200 ur brezplačnega dela za odstranitev ruševin pri podrti hiši poleg mehanične delavnice. Med ruševinami so nabrali 300 kg starega okroglega železa, katerega bodo kovači predelali v orodje za obnovo. Za vzdrževanje obrtne nadaljevalne šole so rudarji darovali od udarniške dnine 10.000 lir. Trideset mladih rudarjev se je obvezalo, da bodo v času prvomajskega tekmovanja napravili vsak po dve dnini za obnovo rudnika, da normalno delo ne bo trpelo. Samo en rudar, tov. Anton Felc, je izročil za nabavo knjig za sindikalno podružnico 2.200 lir.

Rudnik Snežnik v Ilirski Bistrici

V prvih dneh tekmovanja so delavci zvišali proizvodnjo za 40%. Ker so nastopile obratne motnje, ki jih je bilo treba premostiti z udarniškim delom, so tudi to nalogo izvršili delavci z istim veseljem in poletom. Razen tega so delavci izboljšali tudi način prevoza. Rudar Albert Zadel je predlagal, da bi z vzposavitvijo novega upadnika izboljšali dosedanji način prevoza. Izvedba njegovega predloga zmanjša število delovnih moči pri izvozu in pri prevozu iz jame, za 60%. Ti odvisni delavci bodo odslej zaposleni pri samem odkopavanju, zato bo z številom delavcev omogočena večja proizvodnja.

Žaga Rizzatto v Ajdovščini

Delavci so izboljšali kakovost izdelkov za 20%. Prej so prihajale iz polnojermenika deske neenakomerne debeline, z regulacijo električne napetosti in s popravilom rezil pa se je to izboljšalo. Do 1. maja so delavci odločili, da bodo povišali proizvodnjo za 30% nad predvojno proizvodnjo. Že v samem začetku se je izkazalo, da bodo to dosegli, kajti v najkrajšem času so je zvišali za 15%.

Podružnica Nemški rut.-Grant je delala za obnovo požgane hiše tov. Torker v Grantu 350 delovnih ur.

Podružnica Enotnih sindikatov v rudniku bakra Planina pri Cerknem, je dala 4567 lir za Dijaški dom »Janka Premrla«.

Tovarna Samsa je dvignila proizvodnjo za 5% z zvišano disciplino in večjo enotnostjo pri delu.

Tovarna vezanih plošč v Št. Petru na Krasu: delavci so zrezali v prostovoljnih delovnih urah večje količine lesa za pogorelce. Razen tega delajo delavci vsak mesec eno nedeljo za pomoč delavcem v coni A, ki so preganjani, bodisi od policije in njenih zaščitnikov, kakor tudi od delodajalcev.

Tvrdka Tomšič: Ilirska Bistrica

Do začetka tekmovanja je dosegla žaga 90% predvojne produkcije, do konca tekmovanja jo hočejo zvišati na 100%. Za revne dijake so napravili 306 ur prostovoljnega dela in so poslali zaslužek 10.038 lir za revne dijake.

Vsak teden delajo po dve uri za socialno skrbstvo, eno dnino na mesec pa za obnovo. Za pomoč vojski so darovali lir 3074.

Lesna industrija Stanislav Samsa v Ilirski Bistrici: S prostovoljnim delom so izrezali 67.30 m³ hlodov za pogorelce. Delo pri izdelavi zabojev so dvignili za 100%. Medtem ko sta prej po dva delavca naredila v 8 urah 40 šopov sestavnih delov za zaboj, naredita zdaj v istem času 95 šopov. Količino odpadkov so znižali za 15%. Delavci in nameščenci so doslej napravli 361 prostovoljnih ur za sindikalni fond in za dijaški dom. Delavci in nameščenci hočejo postati tekom tekmovanja najboljši delavci svoje stroke v Ilirski Bistrici.

Podružnica lesne stroke v Ajdovščini:

Od začetka tekmovanja do 10. marca je bila zvišana proizvodnja za 10%, od takrat do danes pa spet za nadaljnjih 5%. Kvalitetno so zboljšali delo za 20%. Ustanovili so pevski zbor, ki šteje 21 članov in ima tedensko dve vaji. V načrt so dali 100% zvišanje naročnikov za naše liste. Od tega so že dosegli 70%. Stenčas se je dvignil za 10%. Trenutno ustanavljajo svojo menzo. Na novo so zaposlili 4 delavce.

Ker tiskarna radi praznika 8. t. m. ni delala, je današnja številka našega lista zakasnila.

ESZDN Dol Predmeja: 37 delavcev je v 189 udarniških urah napravilo 45 stotov peska. 13 delavcev je v 52 urah popravilo cesto, ki vodi iz Ajdovščine na Predmejo.

ESZDN poveljstvo NZ pri PNOO. V podružnico so vključili 30 novih članov iz krajevnega poveljstva Ajdovščina in Okrajnega poveljstva za Vipavsko. Ustanovili so menzo podružnice ESZDN za NZ.

Podružnica mešane stroke v Cerknem: Za obnovo so delali 2000 prostovoljnih ur, poravljali ceste 4000 ur, vozili za obnovo 2000 ur in čistili sadno drevje 600 ur. Novih sindikalnih članov so pridobili 100, naročnikov za Delavsko Enotnost 3.

Sindikalne organizacije so nabrale za tiskovni sklad:

Podružnica ESZDN trg.-namešč.		lir	6843.—
«	« rudarjev	«	1450.—
«	« pri Okr. NOO	«	14379.—
«	« gradb. stroke	«	3172.—
«	« cestarjev	«	5100.—
«	« mizarjev	«	2436.—
«	« kult.-prosv.	«	3120.—
«	« PTT	«	2000.—
		lir	36800.—
Idrijski rudarji za tiskovni sklad »Primorske borbe«		«	100000.—
		Skupno lir	136800.—

Tekmovalni uspehi v raznih krajih in okrajih:

Tekmovalni uspehi v raznih krajih in okrajih

Tolmin: (okraj)

V Podmelcu in v Kneži sta ustanovljeni večerni šoli.
V okraju je bilo narejenih s prostovoljnim delom okrog 15 km ceste.
Na novo posejane je 4000 m² zemlje.
V 25 urah je bilo očiščenih 6365 dreves borovega prelca.
120 ur prostovljnega dela je bilo opravljenih za čiščenje ruševin.
Okrajna zadruga je pridobila 10 novih članov.
V Podmelcu je bil ustanovljen mladinski dom.
V Logarščah, Poljubinju, Dolu Tribuši, Modreju, Bači, in Kanalskem Domu je bilo očiščenih skupno 1420 sadnih dreves.
Za stenčas je dal Rut 14 dopisov Zabče 6 dopisov.
V Bači je bil ustanovljen nov stenčas.
V Sv. Luciji je bilo zasutih 380 m. jarkov.
Žabče so poslale za Primorsko borbo 9 dopisov.
Za pranje vojaški edinici: Bača 120 ur, Kneža 163 ur.
Postavili so nov oder v Rutu.
V pomoč družinam brez delovnih moči: V Rutu 100 ur dela, v Sv. Luciji 40 ur dela.
V Slapu so napravili v 500 prostovoljnih urah 24 m dolg most preko Bače.
Tudi ves material za most je bil darovan.
V Sv. Luciji je popravljeno športno igrišče.

Herpelje — Kozina

V okviru tekmovanja je pridobljenih 21 naročnikov za Primorsko Borbo in 12 naročnikov za Delavsko enotnost.
Vas Javorje je nabrala za revne vasi 215 kg semenskega krompirja.
Vasi Vatovlje, Vareje, Misleče in Podgrad so napravile v 1076 prostovoljiih urah okrog 7 km ceste.
Polžane je pridobila za Primorsko Borbo 10 novih naročnikov.
V Herpeljah sta se vršili dve predavanji ljudske univerze.
Gimnazija v Herpeljah: dijaki so ustanovili 20 študijskih krožkov nakaterih jim pomagajo manj nadarjeni pri študiju. Ustanovili so delovno brigado, ki ima 7 čet, skupno 140 članov. Doslej so opravili 2009 del. ur. Počistili so dvorišče, posadili so 6550 gozdnega drevja. Ustanovili so pevski zbor.
V okraju dela 68 tekmovalnih edinic iz 64 vasi; tri podružnice sindikatov in srednješolska mladina. V celoti je bilo do sedaj v tekmovalnem delu udeleženih 691 tovarišev in tovarišic. Napravili so skupno 9732 del. ur, tako da je prišlo povprečno opravljeno je bilo sledeče delo:

na posameznika	14 ur
Za čiščenje gozdov in pogozdovanje	1010 ur
posajenih sadik	25000 ur
za obdelavo polja revnih družin	693 ur
pri čiščenju ruševin	266 ur
pri raznih drugih delih	291 ur
čiščenje vodnjakov	128 ur
popravilo cest	5690 ur
popravljenje poljskih poti 1 km.	312 ur

Za popravilo cest je bilo v 378 urah prepeljanih 65 m³ gramoza.
Skupno je bilo zaposlenih 21 glav vprežne živine.
Za pranje in šivanje za vojsko je bilo opravljenih 947 ur.
V okviru tekmovanja so bile doslej 4 kulturne prireditve.

Postojna:

V Helskem je 37 šolarjev nabralo lir 1174 za svojo šolsko zastavo. Razen tega so nabrali lir 1160 za »Dijaško matico«, počistili so vrt ki meri 55 m².
V Orehku je šolska mladina oribala šolske prostore in uredila prostor okrog šole.
V Matenji vasi je učiteljstvo na osnovni šoli ustanovilo gospodinjski tečaj.
V vsem okraju Postojna je otvorjenih 23 večernih tečajev.

V Jurščah je ljudstvo popravilo vse ceste in poljske poti.
22. 3. so s prostovljnim delom posadili v Gornjih Ležečah 580 sadnih dreves in 600 vinskih trt. Popravili so tudi 14.600 m ceste in pripravili 200 stotov drv.
V Kalu so napravili korito za napajanje živine.
V Kosani je 50 ljudi v 20 urah očistilo 3 hiše ruševin. Postavili so 18 slavolokov.
V Klenk-Trnje je 160 delavcev v 800 urah počistilo vso vas. 150 delavcev pa je v 1250 urah skupno s 40 vozniki popravilo cesto Klenk-Trnje.
V vaseh Veliko in Malo Ubelsko je 48 delavcev v 768 urah napravilo 5 slavolokov in okrasilo vas.
V Orehku je mladina nabrala 973 lir za nabavo zastave; za napisno desko 563 lir, na prireditvi večernega tečaja 1.135 lir za popravilo mladinskega doma, 375 lir za nabavo novih knjig za prosv. društvo. Za mladinski izlet je bilo nabranega 1.406 lir.
V raznih vaseh okraja so v 15.000 delovnih urah prečistili 5500 m² zemlje za nasaditev krompirja.
Pri popravilu raznih poti je 521 delavcev in 66 voznikov v 3285 urah navozilo 394 m³ gramoza.

Ilirska Bistrica:

Okraj tekmuje pod geslom: Junakom borbe naj sledé junaki dela!
10. marca je šlo 150 prostovoljnih delavcev v treh skupinah na delo iz vasi Kilovče, druga v Ratečevo brdo, tretja v Pregarje. Prva skupina je v 360 urah očistila 6 hiš ruševin popravila 200 m poti. Najbolj se je odlikovala Baša Minka, ki je dobila za nagrado knjigo »Kako se je kalilo jeklo«.
Druga skupina je v 184 del. urah popravila 500 m ceste; najboljši je bil Ujčič Avgust. Tretja skupina je štela 30 udarnikov iz bližnjih vasi in je v 650 del. urah očistila 84 m³ materiala ruševin. Najboljša je bila Benigar Milka iz Trnovega.
24. marca so šli tov. iz vojske skupno s civili na delo. Šli so v vasi Bitnja, Kilovče, Kozjane Kuteževo, Ostrožno brdo, Podbeše, Podgraje, Pregarje, Tominje in Suhorje. Opravili so 10868 del. ur. Odstranili so za 851 m³ ruševin, sortirali 429 m³ gradbenega materiala, popravili 6450 m poti. Vsega skupaj je sodelovalo 1240 ljudi iz Ilirske Bistrice. Za prevoz ljudi je bilo organiziranih 8 kamijonov. Sodelovalo je tudi 20 vojaških voz in 26 civilnih za prevoz materiala. Vozovi so v 290 urah prepeljali 910 m³ ruševin.
Po končanem delu so domačini v raznih vaseh s prostovljnimi delavci, posebno z vojsko, plesali kolo. Spremili so jih tudi z zastavami v dolino. V Pregarjah so med drugim napravili apnenico.

Idrija — Cerkno:

8. marca je 58 ljudi napravilo 477 prostovoljnih ur. Pripravili so 25 m³ prodnega peska, 30 m³ kamenja, očistili so 5600 kom zidne opeke. Od tega so prepeljali v Idrijo 3300 kom, v Spodnjo Idrijo pa 2300 kom. Iz Idrije so prepeljali v Spodnjo Idrijo 5 m³ gradbenega lesa.
Razvozilo se je 200 m³ gnoja deloma v Idriji, deloma po drugih vaseh. Pri gradnji apnenice v Godoviču je 80 mladincev napravilo 700 prostovoljnih ur, poleg tega so skupno z ostalimi organizacijami napravili 900 prostovljnih ur za splošno obnovo vasi Godovič.
V Spodnji Idriji se je 4. 3. zbralo približno 160 ljudi, ki so v Srednji Kanomlji počistili 6000 kom opeke za mladinski dom v Spodnji Idriji. Pripravili so tudi 10 m³ gramoza in peska. Pri tem delu se je posebno odlikoval inženirski oddelek JA iz Spodnje Idrije.
24. marca so člani sindikalne podružnice trg. pomočnikov, nameščenci mestnega NOO in okrajnega NOO ter del. mladina ob reki Idrijci pripravili 22 m³ kamenja, 30 m³ peska in razložili 4 kamijone opeke. To delo je izvršilo 70 ljudi v 420 urah. Ostalih 85 ljudi je očistilo v 520 urah 8000 kom opeke.

Vipavski okraj:

Delovni bataljon pri PNNOO. Skupina 41 ljudi je 24. marca od 8.-12. in od 13.-17. ure v vasi Goče okopala 850 obrezala 3500, obelila 3500 trt. Iz gozda, ki je oddaljen 1 uro, so pripeljali 2 voza kolov, jih razcepili in pripravili za vinograd. Razsekali so 900 kg drv na njivo so zvozili 15 voz gnoja er preorali 3 njive, 1100 m. Nagrabili so 6 vozov stelje. Očistili so 80.000 m, kočenine v 5. urah. Obrezali so 26 sadnih dreves.
Po končanem prostovoljnem delu so napravili kulturno prireditev, ki je obsegala 20 točk. Za prireditev je odgovarjal prosvetni odsek. Prireditev je žela lep uspeh; udeležili so se je vsi vaščani.
Okrožno poveljstvo NZ je dne 31. 3. skupno z okrajnim in krajevnim, s sodelovanjem šole NZ pri Sv. Križu napravilo v 350 del. urah sledeče: Okopali so 542 trt, zabili 700 kolov, povezali 1300 trt, spravilo 36 m³ raznega materiala in kamenja iz ruševin okopali 850 m, vinograda, in zložili 3000 kom opeke in dva voza desk. Sodelovalo je 30 gojencev in 20 tov. iz poveljstva.
24. 3. so uslužbenci Okrajnega NOO šli na prostovljno delo v Erzelj. Zorali so skupno 3400 m², njive, zvozili 600-700 m³ gnoja, pripeljali 2 voza drv, obžagali 15 električnih drogov in grabili steljo. Pionirji v Vitovljah so v 380 urah pobrali vse odrezke od trt.

Popravek

Naš list je v svoji številki od 1. maja t. l. priobčil poročilo pod naslovom: »Pek, ki ni na mestu«, katerega smo prejeli od pekov.

Z zadvoljstvom lahko ugotovimo, da je bila predmetna zadeva urejena po nekem razgovoru z lastniki, ki so zagotovili, da se bo vse uredilo v smislu mezdne pogodbe.

Direktivni odbor ne bi napravil nobene pritožbe, če ne bi bil k temu prisiljen radi brezposelnosti pekov, katerih interese mora vsekakor varovati.

O ladjedelnicah Sv. Marka

Ladjedelnice Sv. Marka so nastale v drugi polovici preteklega stoletja in so se razvile do danes v veliko podjetje, znano po vsem svetu. Lastniki tega podjetja so danes poldržavno podjetje IRI Fiat iz Torina Modiano iz Trsta, »Anonima infortuni« iz Trsta, Tripkovič iz Trsta in še nekaj drugih. Ladjedelnica Sv. Marka spada v koncern Združenih ladjedelnic (C. R. D. A.), ki je bil ustanovljen 1930. leta. Glavnica Združenih ladjedelnic znaša 200 milijonov lir. Generalni ravnatelj podjetja je kap. Augusto Cosulich.

Ladjedelnice proizvajajo trgovske in bojne ladje ter petrolejske in druge pomožne ladje vsh vrst in velikosti, kakor tudi pomožnih oborožitvenih naprav, kot so ščiti za topove, topovske kupole, vsake vrste premičnih in plavajočih žerjavov, jamborov in železnih drogov za električne dalnovode itd. K sami ladjedelnici je dodan tudi oddelek za izdelavo mostov in žerjavov; oba skupaj sta zaposlovala v polnem obratu približno 4000 delavcev od katerih odpada le okoli 300 na oddelek za gradnjo mostov in žerjavov. Ladjedelniški oddelek ima 4 gradilne splave, katerih kapaciteta znaša v normalnem obratu približno 30.000 bruto registrskih ton letno.

Sedaj je to podjetje močno poš zaradi bombardiranja v letu 1944. in začetkom 1945. leta. Poškodba na stavbah znaša okoli 80%, a na strojnih opremah okoli 30%, zato je tudi produkcijska zmogljivost zmanjšana na približno 40% predvojne zmogljivosti.

V maju preteklega leta ko je še bila v Trstu Jugoslovanska armada, so se takoj pričela obnovitvena dela. Delavci so bili takrat zagrabili za delo in pričeli tudi prostovoljno delati na obnovi svojega podjetja.

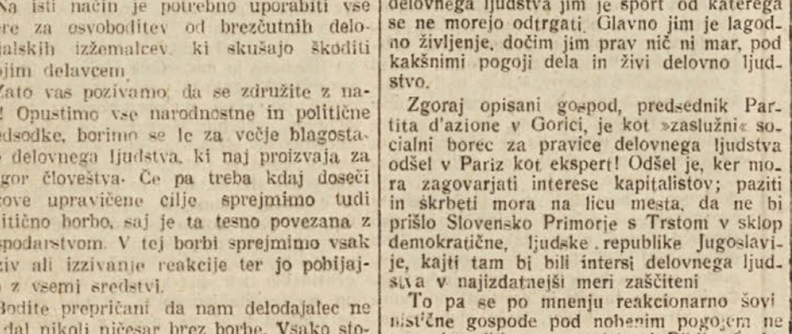

Conte di Savoia, potniška ladja 48.500 B. R. T, zgrajena v ladjedelnici Sv. Marka 1931. le tu

12. junija, oziroma po umiku jugoslovanskih čet iz Trsta, je prenehalo vsako delovanje ki je privedlo, s popolno abstinenco kapitala in protidelavsko politiko tukajšnje uprave, do sedanjega obupnega položaja. Tudi v delavnicah se je izdelalo le malo: ladja »Gradisca« je bila popravljena in predelana iz bolniške v prevozno ladjo. Razna druga manjša popravila so bila izvedena tudi na nekaterih drugih ladjah.

Danes je v ladjedelnicah zaposlenih približno 2300 delavcev, od katerih je okoli 2100 včlanjenih v Enotne Sindikate, 105 jih je včlanjenih v Julijske Sindikate ostali ne pripadajo nobeni sindikalni organizaciji.

Za časa vojne so se delavci tega podjetja organizirali v celice Delavske Enotnosti ter nato osnovali Enotne Sindikate po osvoboditvi Trsta. Ves čas vojne so redno zbirali tedenske prispevke za svojo organizacijo, dajali so prispevke v naturi kot: hrano, cigarete, milo razno orodje. Pri delu so organizirali sabotažo, razbili so nekaj strojev in naprav ki so služili izključno vojnim svrham ter vrgli v morje nekaj gotovih izdelkov, ki jih je naročila nemška komanda. Iz tovarne so iznašali razno orodje in ga posiljali partizanom v gozdove. Tovariši iz ladjedelnice so tudi podpisali znatne vsote za »Titovo posojilo«. Vedno so marljivo delili letake in časnike, ki so prihajali iz gozdov. Njihovo delovanje, posebno z ozirom na sabotažo se ni omejilo le na področje njihovega podjetja, marveč še je razteza lo tudi na razne druge sektorje v mestu. V partizanih je bilo 200 delavcev, od katerih je padlo 37. Razen tega ni še znana usoda nekaterih drugih tovarišev, ki se še do danes niso vrnili na svoje domove. Čez 120 tovarišev je bilo interniranih ali politično preganjanih.

Delavska enotnost je bila ustanovljena v tovarni v aprilu 1944. leta. Ustanovili so jo tov. Prodan, Aiello ki je podlegel v rižarni pri Sv. Soboti in drugi.

Ko so se približevale Titove čete predmestjem Trsta, so se pričeli delavci pripravljati na oboroženo vstajo in si dodelili sektor delovanja v sami ladjedelnici in okolici, pri Sv. Soboti, okoli nemške kasarne v ulici Istria in v Škednju. Bilo je v teh organizacijah okoli 1500 delavcev, ki so dne 30. aprila 1945 dvignili vstajo in zahtevali od nemškega oficirja v ladjedelnici, da se preda skupaj s svojimi vojaki. Nemci so bili nato razoroženi. Toda nekdo je iz tovarne javil ostalim nemškim četam v mestu o dogodku v ladjedelnici ter prosil za pomoč. Med prevzemom tovarne so nekateri nemški vojaki skušali prodreti skozi tunel »Svetega Vida« v mesto, delavci pa so jih zadržali pred tunelom, kjer so postavili dva težka mitraljeza in nekaj laže oboroženih tovarišev. Ker je prišla razoroženim Nemcem v tovarni na pomoč večja skupina Nemcev iz mesta, so se morali delavci umakniti nakar so Nemci spet zavzeli tovarno. Vendar pa je prišla tovarna kaj kmalu spet v posest delavcev, ko so dobili v pomoč redno Titovo vojsko.

Prosvetno delovanje

V prosvetnem delovanju so ladjedelniški delavci zelo marljivi in so že marsikje želi zaslužena priznanja. Imajo svojo lepo knjižnico, vršijo strokovne in druge tečaje za splošno izobrazbo. Delavci sodelujejo pri godbi na pihala v kulturnem krožku »Rinaldi« pri Sv. Jakobu.

Posebno važen je otroški harmonikarski zbor otrok ladjedelniških delavcev, ki ga vodi delavec tov. Giannini (Jankovič). Otroci so nastopili že na številnih prireditvah ter so nastopili že na številnih prirekrožku »Rinaldi« dva koncerta v Miljah, priredili so koncert v otroški bolnici »Burlo Garofolo«, koncert v okolici Milj, koncert v prosvetnem krožku »Kraljič« in dva koncerta v sami ladjedelnici.

Na socjalnem polju so ti delavci prav tako marljivi kot na vseh ostalih. Že za časa vojne so zbirali prispevke za družine partizarskih borcev, sedaj pa zbirajo za partizanske sirote in vdove. V tovarni delijo tudi hrano in ostale potrebe nezaposlenim tovarišem. Priredili so »Dečji božič« in razdelili bogata darila otrokom tovarniških delavcev.

Na vsaki manifestaciji in v vsaki borbi za demokratične pravice so vedno med prvimi in tudi med najštevilnejšimi.

Proteklo nedeljo so priredili kratko svečanost v spomin 37 tovarišem padlim v partizanskih vrstah za dosego istih pravic, za katere se bor